

Verslag bijeenkomst Ontwikkeling De Peel: AgroNatuurWonen experimenten

Steller:	Gijs van Oorscot – projectleider gemeente Maashorst
Verslag:	Inge Kapteijns en Gijs van Oorscot
Datum:	7 maart 2024
Tijd:	16:30 – 18:00 uur
Locatie:	Provincie Noord-Brabant (Brabantlaan 1, 's-Hertogenbosch)
Ruimte:	Vergaderruimte Culturele Kavel 2
Organisator:	Gemeente Maashorst: wethouder Van den Heuvel en Gijs van Oorscot
Aanwezigen:	Gemeente Boekel: wethouder Brands Gemeente Laarbeek: wethouder Van den Berkmortel en Mario van den Elsen Gemeente Land van Cuijk: wethouder Janssen NOVEX De Peel: Pieter van Ree en Sander Groenen Provincie Noord-Brabant: Rick van den Berg, programmamanager WWL, en Inge Kapteijns Waterschap Aa en Maas: lid dagelijks bestuur Sikko Oegema en Joost Rooijackers Creabitat: Boudewijn Tooren (voorzitter) en Annemarie Moons Peel Natuurdorpen: Annie Martens (secretaris), Pierre Bos (voorzitter) en Jan Ottens
Afgemeld:	Gemeente Boekel: Bram Donkers Gemeente Land van Cuijk: Kees Peters Provincie Noord-Brabant: gedeputeerde Wilma Dirken Creabitat: Simoon Fransen

1. Opening

Hartelijk welkom door J. van den Heuvel, wethouder gemeente Maashorst, in provinciehuis. JvdH geeft een korte toelichting op de transformatie opgave in het buitengebied. Opgaven die alle partijen zullen herkennen, waar we op kunnen samenwerken en wonen zou daarbij kunnen helpen.

2. Doel bijeenkomst

Na het bestuurlijk overleg van juni 2022 heeft de gemeente Maashorst de regisseursrol opgepakt om het initiatief van Peel Natuurdorpen verder te brengen. Focus daarbij op de demo-locatie Heihorste. Er is veel uitgewisseld en uitgedacht, maar er is nog niks vastgelegd.

Gemeente Maashorst wil doorpakken met concrete voorbeelden. De gemeente wil haar kernwaarden 'ondernemend' en 'lef' daarbij meenemen.

Het is moeilijk om kaders los te laten. Maashorst kiest voor een lerende aanpak; bij voorbereiding, uitwerking en uitvoering en daarbij monitoren op de succescriteria.

Dit vraagt wat met betrekking tot houding en gedrag, organisatorisch, capaciteit en financieel. Gemeente Maashorst wil de kar trekken en initiatieven op vlieghoogte brengen, informeren en verbinden. Uitnodiging aan de andere partijen om samen te werken aan deze ambities.

3. Context

Deze bestuurlijke tafel is in 2021 gestart vanuit stichting Peel Natuurdorpen, met als doel om het concept 'landschapslandbouw van PND' uit te werken via een pilot in de Noordelijke Peel.

Na een tweetal bestuurlijke bijeenkomsten (dec 2021 en juni 2022) heeft de gemeente Maashorst de regierol overgenomen om (gelijksoortige) concepten en initiatieven Natuurdorpen verder te brengen.

4. Collegebesluit gemeente Maashorst jan 2023

De gemeente Maashorst heeft in januari 2023 een collegebesluit genomen om actieve rol te nemen bij de invulling van de demolocatie van Stichting Peel Natuurdorpen. In de praktijk is dit verbreed naar het ondersteunen van initiatieven van agro natuurwonen, de afstemming hierover met de omgeving en het ophalen van de principes en randvoorwaarden.

5. Opgaven, ambities, beleid en kaders

In de bijlage de presentatie van dit overleg waarin de tijdslijn, opgaven, ambities, beleid, kaders en randvoorwaarden zijn toegelicht.

6. Initiatieven

Stichting Peel Natuurdorpen, Creabitat, Stekkie/ fam. van Hal maar ook Verte Natuurontwikkeling en Landdrift zijn in gesprek met gemeente over hun concept voor agro natuurwonen/ klein wonen met meerwaarde.

Peel Natuurdorpen en Creabitat zijn vertegenwoordigd in het overleg en lichten hun concept en proces kort toe.

P. Bos, voorzitter Peel NatuurDorpen ligt toe dat op moment dat de gemeente Maashorst het proces gaat uitrollen de stichting zo ver is dat ze een vergunningsaanvraag indienen. Ambitie van stichting Peel Natuurdorpen is om het concept verder uit te rollen in de Peel. Verder wordt door PND ingezet op de boeren-terreinbeherende organisatie.

J. Ottens van PND geeft een toelichting op de verdere intensivering van het agrarisch grondgebruik in de Peel. Melkveehouders verdwijnen en er komen steeds meer lelie- en graszodentelers. Landschapslandbouw is een nieuwe neventak voor de bestaande boeren in het gebied.

B. Tooren van Creabitat ondersteunt het pleidooi en de noodzaak van verandering. Daarom is het belangrijk om precedenten te creëren. Waardering voor het lef van gemeente Maashorst. We moeten ook durven te struikelen.

Kanttekening is om niet te sturen op de doelen maar op de effecten en daarop te monitoren. En niet op subdoelen afrekenen.

Ook twijfels over het belang van een bestuursovereenkomst. Het gaat vooral om het samen doen.

Het concept van Landdrift (S. van Uden) gaat uit van een gebiedsontwikkeling/ meervoudig ruimtegebruik ten behoeve van het verbeteren van de bodem, beekherstel, agroforestry waarbij wonen wordt ingezet als (tijdelijk) middel.

Het concept van Verte Natuurontwikkeling gaat uit van het financieren van nieuwe natuur door tijdelijk wonen. In de gemeente Zundert wil Verte Natuurontwikkeling samen met SBB het concept in praktijk brengen. Ook de omgeving van de Peel is in beeld.

Het concept Stekkie gaat uit van met name een combinatie van agroforestry en wonen.

7. Randvoorwaarden

Zie presentatie.

8. Bestuursovereenkomst

De concept bestuursovereenkomst die voorligt overvalt de vergadering. Vraag is of een bestuursovereenkomst het passende instrument is. Een dergelijke overeenkomst zou het resultaat kunnen zijn van een samenwerking/ overeenstemming tussen de betrokken partijen. Dit vraagt nog om afstemming tussen partijen.

9. Dialoog

J. van de Heuvel nodigt de deelnemers aan de vergadering uit te reflecteren op de presentatie/ boodschap van deze middag.

Waterschap (S. Oegema) heeft genoten van het vuur van de initiatiefnemers. Vraagt aandacht voor de ervaringen met permanente bewoning op een recreatieterrein en de ontwikkeling/ verandering in de tijd! Er kunnen andere vragen/ eisen komen van de bewoners.

En bij het accommoderen van de ontwikkelingen/ huisjes zal bodem en water sturend moeten zijn. Zorgvuldig nadenken waar we dit gaan realiseren.

Waterschap attendeert ook op het principe om de huizen direct aan te sluiten op de riolering.

P. van Ree, interim-gebiedsmanager Novex de Peel, wil extra uitvoeringskracht voor transitie in de Peel en nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken. Hoe kan het wel. Een aanpak via experimenteren past en struikelen mag.

In de zoektocht gaat het om combineren met het natuurlijk systeem, andere verdienmodellen en wonen in leefbare dorpen.

Vanuit Novex de Peel is het idee om sleutelprojecten of impulsprojecten bij elkaar te brengen. Hoe steviger de alliantie hoe kansrijker om succesvol te zijn. En dan kunnen er middelen beschikbaar komen om de projecten mogelijk te maken.

Vraag of daarbij een bestuursovereenkomst helpend is.

J. vd Heuvel bevestigt dat dit nog een zoektocht is, wat kun je vastleggen in bestuursovereenkomst.

Wethouder B. Brands (Boekel) kent het verhaal en stelt dat je ergens moet beginnen. Hij adviseert om het concreet te maken en op een perceel te starten. Doen!

J. van de Heuvel bevestigt dat gemeente aan de slag wil gaan om er van te leren.

Wethouder M. Janssen van gemeente Land van Cuijk bevestigt het belang van bijpraten en elkaar informeren. Binnen de gemeenteraad is er unanieme steun om concepten rond klein wonen met meerwaarde verder te brengen. Er is bestuurlijk wil.

M. Janssen vraagt aandacht voor de volgende punten. Wat is de juiste/ slimme plek voor de woningen, wat zijn de passende aantallen en zet je in op blijvers of stoppers.

Ook grootschalige landbouw is iets wat bij de Peel hoort, wel steeds duurzamer. Hij adviseert om de uitwerking samen met provincie te doen. Laten we precedenten creëren, via tijdelijke vergunningen. Dan kunnen we er ook van leren.

Denk ook aan (maximale) aantallen, de balans tussen wonen en natuur moet passen. En zet je primair in op het erf of ook op de ontwikkeling van agrarische grond. De goede of passende plek is een belangrijk criterium. En bij de uitvoering kun je deze initiatieven combineren met biobased bouwen en verbouwen.

Via Novex de Peel is er experimenteeruimte. Waarom je beperken tot 3 pilots. Als het loopt kun je versnellen. Maar wel bewust handelen. Rekening houden met de kwaliteit van de plek staat voorop.

De gemeente Laarbeek sluit voor de eerste keer aan bij dit overleg, naar aanleiding van het initiatief van Landdrift binnen haar gemeente (en Meijerijstad).

Wethouder van den Berkmortel (gemeente Laarbeek) licht toe dat het concept van Landdrift uitgaat van tijdelijke woningen. Na 10 jaar gaan de woningen naar een andere plek om een nieuwe transitie mogelijk te maken. De gemeente wil het initiatief van Landdrift ondersteunen maar in het betreffende gebied speelt ook de Delta Rijn corridor.

Van den Berkmortel vraagt zich af of een bestuursovereenkomst moet worden opgesteld. Inzet zou zijn om comfort te geven aan onder andere provincie door tijdelijke vergunningen voor 10 of 15 jaar.

J. van den Heuvel bevestigt dat we vervolgspraken of overeenkomsten samen moeten maken. Afspraken moeten lean en mean zijn. Passend bij de ontwikkelingen die je mogelijk wilt maken.

P. Bos van PND is positief over de vergadering, maar weet dat gemeenten ook het gesprek binnenshuis moeten voeren, met college en de raad. Het gaat om een combinatie van beleid en uitvoering. Eenheidsworst is het risico van het stellen van randvoorwaarden. Beleid en uitvoering zouden samen op moeten lopen. En de regie op het proces kan niet bij de initiatiefnemers liggen.

P. Bos waardeert dat gemeente Maashorst, Novex en provincie uitspreken dat experimenten er mogen zijn.

M. Janssen vult aan dat aantallen en plekken ertoe doen in de experimenten.

R. van den Berg bedankt gemeente Maashorst voor dit gesprek.

Er is veel energie bij alle partijen.

Die energie is er ook bij de provincie. Gezien het steeds intensievere grondgebruik is wel de vraag hoe je dit op een goede manier doet.

Provincie wil ook experimenteren.

Er worden verschillende randvoorwaarden genoemd: tijdelijkheid of permanent, aansluiten op riool etc. Vraag is wat willen we bereiken. Leidt dat tot de doelen die we hebben of creëren we een nieuwe opgave. De vankantieparken zijn een voorbeeld van tiny houses in het groen. Je wilt voorkomen dat je die situaties ontwikkelt. Daar is geen collectief eigenaarschap. En hoe ga je om met stoppende boeren. Hoe borg je de concepten. En in het voorstel wordt gesproken over tijdelijkheid van 20 jaar. Gebruikelijk is 10 jaar. En we weten er is niets zo permanent als tijdelijkheid. De plek is ook daarom voor provincie van belang. Ook M. Janssen zegt dat het om de goede plek gaat.

Wat zijn de goede plekken om wonen, natuur, water en landschap te kunnen combineren. En het gaat ergens om., De eerste pilot bepaalt het succes.

Goed dat Novex betrokken is, vanuit de Novex kunnen we overheden binden.

En als er een visie is, dan is er veel mogelijk op basis van de verordening.

De uitdaging is om elkaar ook als overheden vroegtijdig te vinden.

Er wordt ruimte gezocht en dat geeft weerstand van agrarische ondernemers en burgers. Experimenteren is kiezen. Wat doe je niet meer.

Voor onze gedeputeerde Wilma Dirken zijn de stikstofdoelen een belangrijke opgave. Nieuwe verdienmodellen om de stikstofdoelen te halen. Aandacht voor de stoppers.

P. Bos vraagt om een verslag van deze bijeenkomst. Hij geeft aan dat je bestuurlijke lef nodig hebt. En natuurlijk een onderbouwing, maar daarna handen in elkaar slaan. Een intentieovereenkomst met aantal randvoorwaarden kan daarbij helpen.

Conclusie is dat er commitment, flexibiliteit, geborgenheid en samenwerking nodig is voor deze experimenten.

P. van Ree stuurt vanuit Novex in op een streekakkoord rond de zomer met daarin een pakket van sleutelprojecten. Ook de woonexperimenten kunnen daar onderdeel van zijn.

B. Tooren geeft aan dat pionieren van oudsher bij de Peel hoort. Aan de slag om om het mogelijk te maken.

10. Vervolg

J. van de Heuvel bedankt iedereen voor de inbreng. In de afgelopen anderhalf jaar is regelmatig afgewogen om te stoppen of door te gaan. Het overleg geeft steun voor vervolg.

De raad van Maashorst wordt 16 april opiniërend geïnformeerd.

De inzet/ uitwerking van een bestuurs- of intentieovereenkomst wordt verder opgepakt.

En de oproep om vroegtijdig af te stemmen/ samen te werken is gehoord.

P. van Ree adviseert om dit informeel op te pakken, door een werkgroep te maken. Inzetten op co-creëren.